

Kiezen voor een duurzame provincie

Memorandum provincieraadsverkiezingen 8 oktober 2006
Speerpunten

De provincie, belangrijk in milieubeleid

De provincies vormen een essentiële schakel tussen het lokale en het gewestelijke niveau. Naast eigen beleidsvelden speelt de provincie ook een belangrijke coördinerende rol. In eerste instantie lijkt haar eigen bevoegdheid op het vlak van leefmilieu van een eerder beperkt belang. Toch legt deze bevoegdheid de basis voor het eigen karakteristieke provinciale milieubeleid zoals het voeren van een eigen natuurbeleid (b.v. aankopen van natuurgebieden), uitvaardigen van subsidiereglementen, natuur- en milieueducatie,...

Leefmilieu is ook bij uitstek een beleidsdomein waarin de provinciebesturen hun intermediaire rol als bovenlokaal bestuursniveau en motor van de gebiedsgerichte werking kunnen opnemen. Het provinciebestuur moet zich in het milieubeleid, naast het eigen beleid, dikwijls positioneren als onderhandelaar. Ook daar kan de provincie het verschil maken.

De provincie is ook een belangrijke vergunningverlenende overheid. De vergunningverlening is één van de krachtigste zoniet het krachtigste instrument waarover de provincie beschikt om in het milieu- en natuurbeleid sturend op te treden.

Wij verwachten dat de provincie zich op al die gebieden en bij de uitvoering van die taken ambitieus opstelt. De provincies moeten de ambitie hebben hun inwoners een gezondere en groenere provincie te bezorgen.

En natuurlijk moeten natuur en milieu ook stevig verankerd worden in de bevoegdheden: op het vlak van de economie, de landbouw, het onderwijs... Bij het uitstippelen van de beleidslijnen en bij de uitvoering ervan moet een gezonde reflex bestaan om de impact op mens en milieu te bekijken. En om waar mogelijk met win-win-voorstellen op de proppe te komen.

Algemeen

Plannen uitvoeren

Veel provincies namen in de voorbije jaren veel mooie principes op in hun bestuursakkoorden, milieubeleidsplannen en hun structuurplannen. Denk maar aan de natuurverbindingsgebieden, overstromingsgebieden of natuurvriendelijke landbouw. Her en der werden goede stappen ondernomen. Toch blijft er nog een lange weg te gaan om de doelstellingen waar te maken. Verschillende zaken van zijn het provinciale ruimtelijke beleid zijn al in uitvoering. Het aanduiden van natuurverbindingsgebieden laat echter in veel provincies op zich wachten.

Een samenwerkende provincie

Burgers en verenigingen zijn het menselijk kapitaal van de provincie. Het loont om hen in een vroeg stadium te betrekken bij het beleid. Door medeverantwoordelijkheid te geven aan bewoners krijgt de lokale dynamiek een kans en wordt "verz(e)uring" tegengegaan. Omdat de provincies doorgaans verder van de bewoners staan dan de gemeente moeten ook extra inspanningen gedaan worden om mensen op de hoogte te brengen van initiatieven en plannen.

Daarnaast kunnen in het kader van het landbouwbeleid en het milieubeleid ook initiatieven ontplooid worden waarbij concreet samengewerkt wordt met milieu- en natuurbewegingen. Een fietsroutenetwerk kan uitgewerkt worden in samenwerking met lokale natuur- en milieuverenigingen, een provinciegrond kan in beheer gegeven worden van een natuurvereniging,...

Samenwerken in het beleid betekent natuurlijk niet dat beleidsmakers niet meer hoeven te beslissen. Na een open maatschappelijk debat volgt een doortastende politieke beslissing.

□ **Een voorbeeldige provincie**

Bij het uitstippelen van het beleid en bij de dagelijkse werking moeten de provincies voortdurend aandacht hebben voor hun voorbeeldrol. Hoe kunnen mensen overtuigd worden om afval te voorkomen, het gebruik van pesticiden stop te zetten of duurzaam te bouwen als de overheid dat niet zelf doet?

Het consumptiepatroon van provincies heeft trouwens niet alleen een voorbeeldwaarde. Lokale overheden zijn een kleine, maar belangrijke speler op de markt. Als zij consequent kiezen voor ecologisch verantwoorde technieken en processen kan dit een grote stimulans betekenen voor de tewerkstelling in ondernemingen die hierop inspelen.

Natuur

□ **Natuurgebieden en natuurverbinding**

Alle provincies beschikken over gebieden 'in het groen'. De voorbije jaren is het beheer van die domeinen bijgestuurd. Er is nu meer aandacht voor ecologie dan ooit tevoren. In de komende bestuursperiode moeten we doorgaan op dat elan. We verwachten dat de provincie niet alleen investeert in recreatieparken, maar ook bijvoorbeeld in natuur(educatieve) parken. Daarnaast kan de provincie ook enkele van haar gronden in beheer geven aan natuurverenigingen. Of natuurverenigingen financieel of logistiek steunen bij de uitbouw van een netwerk van natuurgebieden.

De provincies zijn ook verantwoordelijk voor natuurverbinding. In de provinciale structuurplannen hebben de provincies natuurverbindingsgebieden aangeduid. Maar toen werd ook al duidelijk dat vage plannen en grote woorden op veel onbegrip en vrees stoten. In de komende jaren moeten verbindingsgebieden beetje bij beetje tastbaar worden door de afbakening in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Groene linten doorheen het landschap zijn goed voor de recreant, voor de natuur en voor de boer.

□ **Soortenbeleid**

De provincie is het geschikte platform om te werken aan een soortenbeleid. Ze kan gemeenten in regio's aansporen om op hun grondgebied te werken aan de bescherming van één of meer zeldzame soorten. Ze vult daarmee haar taak als regisseur van de natuurverbindingsgebieden goed aan.

De provincie kan ook zelf één of meer acties ondernemen om kwetsbare soorten te beschermen, bijvoorbeeld in en rond provinciale gebouwen en terreinen. En waarom zouden de

provincies niet elk een soort kunnen adopteren? Wordt West-Vlaanderen de provincie van de otter, Oost-Vlaanderen de provincie van de salamanders, Vlaams Brabant van de hamster, Antwerpen van de adder en Limburg van de hazelmuis of de boomkikker?

□ **Bossen**

De provincies spelen een belangrijke coördinerende en aansturende rol ten opzichte van bosgroepen. We verwachten dat de provincies de ontbrekende bosgroepen zo snel mogelijk opstarten.

De provinciebesturen moeten hun bossen duurzaam beheren. Hiervoor moeten er bosbeheerplannen volgens de criteria duurzaam bosbeheer worden opgemaakt en uitgevoerd. Bossen beheerd volgens deze criteria kunnen binnenkort eenvoudig een FSC-certificaat krijgen door groeps certificering.

Daarnaast moet de provincie een positieve en stimulerende rol spelen bij de verwezenlijking van de bosuitbreiding: de provincies kunnen een belangrijke rol spelen bij de realisatie van stadsbossen die her en der in Vlaanderen gepland zijn. We vragen ook aan de provincies om bebossingsaanvragen in principe positief te beoordelen. Een negatief advies is enkel mogelijk mits een goed onderbouwde argumentatie.

Water

□ **Integraal waterbeleid**

De provincie coördineert de opmaak van deelbekkenbeheerplannen. Zij moet waken over de kwaliteit van de plannen. Deze plannen moeten een aanzet geven voor een vernieuwd duurzaam waterbeleid op bekkenniveau. Deze plannen mogen echter niet verwateren tot een opsomming van reeds eerder aangekondigde maatregelen en halfslachtige acties. De plannen moeten duidelijke en ambitieuze doelstellingen voorop stellen. Deze doelstellingen moeten krachtdadige acties opleveren die ons in staat moeten stellen om tegen 2015 een goede waterkwaliteit te bekomen.

Naast de coördinatie van plannen, is er natuurlijk ook het beheer van de waterlopen zelf. De provincies zijn beheerders van de waterlopen tweede categorie. In Vlaanderen is dat goed voor ruim 6.200 km waterlopen. Die moeten beheerd worden volgens de principes van het integraal waterbeleid. Een goede chemische, ecologische en kwantitatieve toestand vormen het uiteindelijke doel. De provincie moet daarbij in elk geval werk maken van 'ruimte voor water'. De oevers krijgen een belangrijke functie in het systeem van natuurverbindingsgebieden.

□ **Watertoets**

Als vergunningverlenende overheid moet ook het provinciebestuur sinds 24 november 2003 ook de zogenaamde watertoets uitvoeren. Het is voor de milieubeweging alvast niet mogelijk dat er nog bijkomende bebouwing/activiteit wordt toegelaten op recent overstroomde gebieden, van nature overstroombare gebieden en potentiële retentiegebieden.

□ **Grondwaterwinning**

De provincies hebben ook een belangrijke rol bij de grondwaterwinning. Als vergunningsverlenende overheid moeten ze erop toezien dat er spaarzaam omgesprongen wordt met het grondwater. Om verdere uitputting tegen te gaan moeten de vergunde debieten jaar na jaar dalen.

□ **Campagne duurzaam watergebruik**

De provincie zet in partnerschap met bedrijven (bvb drinkwatermaatschappijen) en NGO's campagnes over duurzaam watergebruik op.

Klimaat en energie

□ Groene energie

Het klimaat verandert, de olieprijsen blijven stijgen en de klassieke brandstofvoorraden raken langzaam op. Tijd om het energiebeleid over een andere boeg te gooien. Stap één is zo weinig mogelijk energie gebruiken. Stap twee is zoveel mogelijk hernieuwbare energie opwekken. De eerste stap dringt meer en meer door op allerlei beleidsniveaus. Daarom vinden wij het tijd om een nieuwe stap vooruit te zetten. Ook de provincie kan kiezen voor een duurzame energievoorziening.

Sinds de vrijmaking van de energiemarkt heeft de provincie nog meer mogelijkheden om duurzame energie te gebruiken op haar grondgebied. Wij vragen daarom twee duidelijke acties: ten eerste dat de provincie de stroom die ze zelf aankoopt vergroent. Zo besliste de provincie Oost-Vlaanderen in 2005 om voor 100% groene energie aan te kopen. Andere provincies moeten dit voorbeeld kunnen volgen. Groene stroom kopen ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe projecten in Vlaanderen.

Ten tweede vragen we dat de provincie acties onderneemt op haar grondgebied om zo veel mogelijk duurzame energie op te wekken: grote of kleine windturbines, biomassaprojecten, zonneboilers,... De provincie moet haar ruimtelijke ordeningsbeleid en haar vergunningenbeleid afstemmen op die nieuwe noden.

□ Inwoners aanmoedigen

De inwoners moeten met subsidies aangemoedigd worden om hun energievraag te verkleinen en te vergroenen. Dit kan bijvoorbeeld door projecten als de 'Milieuadvieswinkel' of 'Klimaatwijken' te promoten en verder uit te breiden.

Hinder

□ Minder hinder

De provincie moet een actief hinderbeleid voeren. Bestaande geluids-, geur- en lichthinder moet zoveel mogelijk weggewerkt worden, en nieuwe moet vermeden worden. Dit kan in het bijzonder via het vergunningenbeleid, en via het ruimtelijke ordeningsbeleid.

□ Lichthinder

De provincies moeten de gemeentes ondersteunen bij het opzetten van een gemeentelijk lichthinderbeleid. Ze kunnen gemeente steunen bij het voeren van een lichtaudit en op basis daarvan een gemeenschappelijk actieprogramma opmaken. Dat is niet alleen goed voor het milieu, ook voor de portemonnee.

Zo heeft de provincie Antwerpen samen met BBL en de vzw Preventie Lichthinder een pakket uitgewerkt voor de gemeentes. Verschillende gemeentes voerden een lichtaudit uit die dient als basis voor een actieprogramma. De provincie West-Vlaanderen wil in de toekomst werken rond donkerte-gebieden. Ze heeft een gebied afgebakend waar ze samen met de gemeenten gaat werken aan preventie van lichthinder.

□ Stiltegebieden

Provincies kunnen stiltegebieden aanduiden en daar een stimulerend beleid rond voeren. We verwachten geen grote projecten en enorme plannen. Wel richtlijnen en visies die meegenomen worden bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en bij het afleveren (of weigeren) van vergunningen... De provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant hebben een eerste stiltegebied aangeduid.

Recreatie

□ Mooi landschap, gezonde lucht

De provincies zijn actief rond recreatie en ontspanning. Terecht. Maar recreatie en ontspanning gebeurt niet in het luchtledige. Investerings in recreatie en ontspanning zijn maar zinvol als er ook een mooi landschap is, gezonde lucht en proper water. En als de recreatie van de ene niet de ontspanning van de andere in het gedrang brengt.

In het dichtbevolkte Vlaanderen betekent dit in elk geval dat er veel aandacht moet gaan naar zachte recreatie. Harde recreatie kan alleen in welbepaalde en speciaal daarvoor uitgeruste gebieden.

Mobiliteit

De Vlaamse burger moet iedere dag door een poel van lawaai en luchtvervuiling. Het wegverkeer is een van de belangrijkste oorzaken van die hinder. Provincies kunnen helpen om de hinder van het wegverkeer te verlichten. Dit kan in de eerste plaats door ten volle hun rol te spelen op het vlak van verkeersveiligheid en verkeerseducatie. Ze moeten daarbij resoluut de kaart trekken van voetgangers, fietsers en openbaar vervoer (bvb. spoorlijncomités).

□ Doordachte vervoersplannen

Provincies kunnen fietsen, autodelen en openbaar vervoer ook stimuleren in het kader van hun verantwoordelijkheid als coördinator bij de uitwerking en opvolging van vervoersplannen voor bedrijvzones, scholengemeenschappen en grootschalige evenementen: aandacht voor collectief vervoer en voor voetgangers en fietsers.

□ Trage wegen

De provincies zijn ook verantwoordelijk voor het vastleggen van bovenlokale functionele fietsroutes, en hebben een belangrijke coördinerende en controlerende rol met betrekking tot buurtwegen (voetwegen, kerkwegels...).

Die bevoegdheden moeten maximaal aangewend worden om een samenhangend en ambitieus trage wegenbeleid te voeren: met het oog op recreatie, maar ook voor het dagdagelijks verkeer tussen verschillende wijken, dorpen en gehuchten.

De provincie heeft de afgelopen bestuursperiode veel aandacht besteed aan recreatieve fietsroutes. Functionele fietsroutes zijn echter veel belangrijker om een het hoofd te bieden aan de mobiliteitsknoop. Een eenvormige en duidelijke bewegwijzering is dringend nodig. Nederland toont hoe het kan.

Milieuhygiëne

□ Vergunningen

De provincie verleent vergunningen aan Klasse I bedrijven en Klasse II bedrijven in beroep. Klasse I bedrijven verdienen extra aandacht omdat deze bedrijven de meeste milieu-impact veroorzaken.

De provincies moeten sturend en gebiedsgericht vergunningen afleveren. Ze moeten tevens Vlaamse en Europese beleidslijnen in de praktijk omzetten. Gebieden of waterlopen die te kampen hebben met een grote milieudruk mogen niet nog meer belast worden. Wanneer een regio te kampen heeft met een jarenlange overschrijding van de fijn stof drempel moet de provincie de nodige maatregelen voorzien wanneer ze een vergunning aflevert. Het voldoen aan de milieukwaliteitsnormen zoals vastgelegd in Vlarem moet bij het verlenen van een vergunning in elk geval het uitgangspunt zijn.

De inspraakmogelijkheden zijn sterk verbeterd, maar dossiers liggen op onmogelijke uren ter inzage, er kunnen geen kopies gemaakt worden, of bezwaren krijgen geen of nauwelijks een antwoord. Wanneer de provincie een vergunning aflevert moet ze minstens een antwoord geven op de opgeworpen bezwaren. Eventueel kan de bezwaarindiener ook persoonlijk op de hoogte gesteld worden van wat er met het bezwaar gebeurt en desgevallend waarom het niet gevolgd wordt.

Afval

Het Uitvoeringsplan Huishoudelijk afval bepaalt dat er een aantal voorbehandelingsinstallaties dienen bij te komen om het tekort aan verwerkingscapaciteit op te vangen. De provincie speelt een coördinerende wat betreft eindverwerking. Momenteel is enkel de voorbehandelingsinstallatie van Geel gerealiseerd. Het kerntakendebat voorziet dat de provincies tegen einde 2007 de "organisatie" van de eindverwerking op zich nemen. Hiermee wordt bedoeld dat de provincie, om de Vlaamse doelstellingen te halen, in een aantal gevallen bindend kan optreden binnen het kader van de Vlaamse beleidsbepalingen. Slechts als er geen structurele en duurzame oplossing gevonden wordt, kan de provincie zelf een eindverwerkingsinstallatie bouwen en exploiteren. Alle provincies zouden op hun grondgebied voortrekker moeten zijn van een modern afvalbeleid waarin resoluut de kaart van voorbehandeling van restafval wordt getrokken. In 2012 moet alle restafval verwerkt worden in een voorbehandelingsinstallatie.

Daarnaast moeten de provincies hun rol als coördinator en stimulator ten volle spelen. Onder andere door het aanporren van gemeentes die op het gebied van afvalbeleid achterblijven.

Kernachtige ruimtelijke ordening

Vlaanderen is een schoolvoorbeeld van ruimtelijke wanorde. Lintbebouwing, versnipperde natuur- en bosrestanten, baanwinkels, verkavelingen in groen, verkeerd ingeplante bedrijvzones,... Die ruimtelijke wanorde veroorzaakt heel wat problemen. Door de verregaande versnippering van open ruimte, komt de natuur onder druk. Omdat woon-, werk- en winkelgebieden te ver uit elkaar liggen en veel bedrijfsterreinen enkel via de weg bereikbaar zijn, neemt het (vracht)verkeer sterk toe. Omdat de bebouwing op het platteland zo versnipperd is, lopen de kosten voor nutsvoorziening zoals riolering of elektriciteitsvoorziening enorm op.

Die situatie kan niet in een handomdraai ongedaan gemaakt worden, maar er kan wel aan gewerkt worden. De problemen kunnen in de hand gehouden worden door resoluut te kiezen voor inbreiding in plaats van uitbreiding, zowel in woongebieden als in bedrijvzones. Dat kan door leegstaande gebouwen in het stadsweefsel of de dorpskern opnieuw te gebruiken, door wonen boven winkels te promoten, door braakliggende percelen op bedrijventerreinen te benutten. Er moet bij voorrang geïnvesteerd worden in levendige stads- en dorpskernen waar het aangenaam wonen en werken is. Op die manier wordt schaarse open ruimte gespaard voor de volgende generaties en kan gebruikt worden voor landbouw, recreatie of natuurontwikkeling.

Provinciale structuurplannen en uitvoeringsplannen moeten die principes vorm geven. Inbreiding en kerngericht denken moeten centrale ideeën zijn bij de afbakening van de kleinstedelijke gebieden. Ook bij het verlenen van vergunningen moet daar aandacht aan besteed worden.

Landbouw en milieu

De provincie krijgt heel wat ruimte en mogelijkheden in het kader van de plattelandontwikkeling. De provincies moeten bij de uitwerking van het volgende plattelandontwikkelingsplan resoluut kiezen voor projecten met een meerwaarde natuur, landbouw en milieu. Dit volledig in de geest van het vernieuwde plattelandbeleid. Er moet over de voorstellen ter zake ook voldoende maatschappelijk debat plaatsvinden. Het is bvb. opvallend dat de provinciale milieuvolgsraden of de Procoro's zich hierover in het verleden niet hebben kunnen uitspreken..

Daarnaast moet er bij de uitwerking van die provinciale plannen ook meer oog zijn voor een evenwichtige afstemming met het regionaal economisch beleid.

Veilig en gezond

Pesticiden zijn eveneens schadelijk voor de gezondheid maar worden nog steeds veel gebruikt. Openbare besturen tonen nu dat het anders kan, door het pesticidengebruik tegen 1 januari 2015 af te bouwen tot nul. Veel provincies slaagden er in om hun pesticidengebruik reeds drastisch te reduceren. In het openbaar groen kan het gebruik met relatief weinig inspanningen worden teruggedrongen; op verhardingen verloopt de reductie moeizamer en moet er geïnvesteerd worden in omvormingen van bestaande verhardingen en in alternatieve technieken. Door deze inspanning dragen provincies niet alleen zorg voor hun eigen werknemers en inwoners maar vervullen ze tevens een belangrijke voorbeeldfunctie.

De provincie moet bij ontwerp, aanleg en beheer van openbaar groen en verhardingen rekening houden met een beheer zonder bestrijdingsmiddelen. Een goed ontwerp voorkomt veel problemen. De provincie moet de inwoners op de hoogte brengen van provinciale initiatieven om het pesticidengebruik af te bouwen, en over de voordelen daarvan. En daarnaast moeten inwoners aangemoedigd worden ook het eigen gebruik te verminderen en stop te zetten, via projecten zoals gifvrije wijken, wedstrijden ecologische omvorming van de tuin, informeren over alternatieven voor onkruidbestrijding op verhardingen.

Natuur- en milieueducatie

De provincies coördineren de NME- werking binnen hun grondgebied en bewaken de kwaliteit ervan. Milieuzorg op school wordt op provinciaal vlak gecoördineerd en uitgevoerd . Dat zijn belangrijke bevoegdheden, met een belangrijk multiplicatoreffect. In het recente verleden hebben de provincies heuse cellen en structuren uitgebouwd. In de meeste provincies bestaat er ook een goede samenwerking met verenigingen. Dat beleid moet verder gezet worden. Daarnaast moeten nieuwe initiatieven ontplooid worden, om ook moeilijker bereikbare doelgroepen aan te spreken.